((دیاری کردنی بڕی زەکات و سەرفیترە و فیدیە))

خوای گەورە دەفەرموێ ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ .... فَسْـَٔلُوٓاْ أَهْلَ ٱلذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ النحل : ٤٣

لیژنەی باڵای فتوا لە هەرێمی کوردستان لە بەرواری ٢٩ی شەعبانی ١٤٣٩ کۆچی بەرامبەر ٢٠١٨/٥/١٥ کۆبونەوەی ئاسایی خۆی ئەنجامدا بە مەبەستی دیاری کردنی بڕی سەرفیترە و فیدیە و زەکات بۆ ساڵی ٢٠١٨ ی زاینی، دوای گفتوگۆیەکی تێرو تەسەل لەم بارەوە و ڕاوێژ لە گەڵ کەسانی پسپۆر لە کاری بازار و فرۆشتنی دانەوێڵە .... هتد گەیشتینە ئەم ئەنجامەی خوارەوە :

١- زەکاتی فیتر (سەرفیترە) لە ساڵی دووەمی کۆچی وەك فەرمانێکی دیاریکراو واجب کرا لە سەر موسڵمانان، و هەر لەم ساڵە شدا ڕۆژی ڕەمەزانیش واجب بوو، عبداللە کوری عومەر (خوایان لێ رازی بێت) ئەفەرموێ: (فرض رسول الله زكاة الفطر صاعاً من تمرٍ أو صاعاً من شعيرٍ على العبد والحُرّ والذكر والأنثى والصغير والكبير من المسلمين وأمر بها أن تؤدي قبل خروج الناس الى الصلاة)[1].

٢- هەر موسلمانێك باری دارایی ئەوەندە هەبێت کە زیاد بێت لە پێداویستی خۆیی و ئەوانەی بژێو و خەرجیان لە سەرە، ئەوە لە ماوەی شەو و ڕۆژی جەژندا پێویستە سەرفیترە بدات هی خۆیی و ئەوانەش کە خەرجیان دەکات.

٣- دروستە لە ڕۆژانی مانگی ڕەمەزانی پیرۆز زەکاتی سەر فیترە دەر بکات،بەلام نابێت بخرێتە دوایی نوێژی جەژن،چونکە لە شەوی جەژن واجب دەبێت، پێشەوا شافعی (رحمه الله) بەلایەوە دروستە هەر لەسەرەتای مانگی ڕەمەزانەوە بدرێت و کێشە نیە، باشترین کاتیش لە دوایی پازدەی ڕەمەزانە چونکە فەرمودەی(أغنوهم عن الطواف يوم العيد)[2]، بەلگەیەکە بە تەنها شەوی جەژن ناکرێت، و ئەبێت چەند ڕۆژێك پێش جەژن بێت .

٤- سەرفیترە لە چی بدرێت ؟ جەماوەری زانایان (مالکی ، شافعی ، حەنبەلییەکان) ڕایان وایە ئەبێت قوت بێت واتە: گەنم و دانەوێلە، بەڵام لە لای پێشەوا ئەبو حەنیفە و هاوەڵانی و(متأخرين) ی زانایانی شافیعی و هەروەها عومەری کوری خەتتاب و سوفیانی سەوری و حەسەنی بەسری و عومەری کوری عبدالعزیز و ئیمامی بوخاری دروستە لە جیاتی قوت نرخەکەی بدرێت،واتە: پارە بێت، کەوا بوو ئەصل قوتە (گەنم و جۆ و دانەوێلە) لە ڕوانگەی فەرمودەکەوە، بەلام زانایان فەرمویانە (يجوز أنْ يعدل عنه الى إخراج القيمة لضرورة أو حاجة أو مصلحة راجحة فيجزي حينئذ) دروستە لە جیاتی قوت پارە بدرێت لەکاتی پێویستی و بەرژەوەندی هەژاران، جا بە هۆی ئەوەی بار وگوزەرانی خەلك زۆر گۆڕانکاری بە سەردا هاتووە خەلکی هەژارو دەست کورت لە ڕۆژگاری ئەمرۆماندا وەکو پێویست سوود مەند نابن لەم جۆرە خواردەمەنیانە کە لە دەقی فەرمودەکەدا هاتووە، هەروەها مەبەستی شەرعی لە دانانی ئەم فەریزەیە

١- رواه البخاري برقم ١٠٥٣، ومسلم برقم ٩٤٨.

٢- رواه البيهقي في السنن الكبرى برقم ٧٩٩٠.

بە دەرکردنی خواردەمەنی نایەتەدی، هەربۆیە :

لیژنەی باڵای فەتوا لە هەرێمی کوردستان بە موسوڵمانانی خەڵکی کوردستان ڕادەگەیێ کە دروستە زەکاتی سەرفیترەکانیان بە پارە بدەن بە هەژاران لە بری دانەوێلەکان بێ هیچ گومان و دوو دڵیەك ،کەوا بوو هەموو تاکێکی موسوڵمان ئازادە لە وەی گەنم و دانەوێلە دەدات لە جیاتی سەرفیترە یا پارە لەسەر ڕای ئیمام ئەبوو حەنیفە بەبێ هیچ کێشەیەکی شەرعی.

٥- چەند بدرێت بۆ سەرفیترە: ئەوەی گەنم یا جۆ یا برنج ئەدات واتە(قوت)، ئەندازەی واجبی سەرفیترە بۆ هەر مرۆڤێك گەورە یا بچوك پیاو یا ئافرەت یەك صاعە لە قوتی غالبی ئەو شوێنەی سەرفیترەی تێدا واجب بوە، کێشی یەك صاع دەکاتە نزیکەی ٢٥٠٠ گرام دووکیلۆو پێنجسەد گرام، ئەویشی پارە بدات : بۆ هەر کەسێك ٣٠٠٠ سێ هەزار دیناری عێراقی .

٦- فیدیەی رەمەزان : ئەوەی فیدیەی کەوتۆتە سەر ئیتر بە هۆکاری پیری یا نەخۆشی یاخود سکپڕی و شیردان وەیا هەر عوزرێکی شەرعی، دەتوانی فیدیەی بدات، بۆ هەر رۆژەك شەش سەد گرام لە برنج یا گەنم هتد، واتە: بۆ هەموو مانگەکە ١٨ کیلۆیە، بەڵام ئەوەی پارە ئەدات ئەوا بەپێی مەزهەبی ئیمامی حەنەفی (فیدیە و کفارە) وەك یەك وایە ، بۆیە بۆ هەر رۆژێك ٣٠٠٠ سێ هەزار دینارە وەك سەرفیترە، وە بۆ تەواوی مانگی رەمەزان ٩٠٠٠٠ نەوەت هەزارە دینارە.

٧- بری ئەندازەی زەکات : دیارە پارە تەخمین ئەکرێت بە ئاڵتون و زیو ، واتە: ئەو برە پارەیە بە ئەندازەی بیست میسقاڵ ئاڵتوون، یا دووسەد دیرهەم زیو بو زەکاتی تیاواجب ئەبێت.

لە رۆژگاری ئەمرۆشدا (زیو) وەکو عوملەیەکی رەسمی مامەڵەی پێوە ناکرێت، زیاتر هەر ئاڵتوون کە عوملەیەکی رەسمی و نێودەولەتی یە، بۆیە لیژنەی باڵای فەتوا لە ئیستادا پارەکە تەخمین ئەکات بە ئاڵتوون، وە بری ئەندازەی زەکات بە پارە ٤.٥٠٠.٠٠٠ چوار ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار مەزندە دەکرێت.

واتە : هەر هاوڵاتیەك ئەم برە پارەیەی هەبێت و ساڵی بەسەردا سورابێتەوە ئەوا پێویستە لە هەر ملیۆنێك بری بیست و پێنج هەزار دینار زەکات بدات.

٨- سەبارەت بەو هاوڵاتیانەی کە لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان دەژین، ئەوا لەو وڵاتە بری چەندیان دیاری کرد بۆ سەرفیترە ئەبێت ئەو ئەندازەیە بدات، وە دەتوانێت لەکوردستانیش وەکیل بگرێت بەپێ ی ئەو برەی کە لەو وڵاتەی تێیدا ئەژیت بۆی بدەن، وە ئەگەر لە وڵاتێك دەژیا بری سەرفیترە لەو وڵاتە دیاری نەکرا بو وەیا نەیئەزانی، ئەوا دەتوانێت بۆ هەر نەفەرێك لە ١٠٠٠٠ دیناری عیراقی کەمتر نەبیت بدات .. ... واللە سبحانە وتعالى أعلم

لیژنەی باڵای فەتوا

یەکێتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان

هەولێر: ٢٠١٨/٥/١٥ زاینی - ٢٩ / شەعبانی ١٤٣٩ کۆچی

ناونیشان: هەولێر - شەقامی ٦٠مەتری - بەرامبەر پەرلەمانی کوردستان

العنوان : إقليم كوردستان - اربيل - الشارع الستيني - مقابل البرلمان

www.zanayan.org

Scanned by CamScanner